

planinski raj!"

Kobarid in gore nad njim

Cerkvica sv. Antona s kostnico je simbol Kobarida. V ozadju Krasji vrh. Foto: Miljko Lesjak

v cerkvici sv. Lovrenca, ki stoji na slikovitem gričku nad Sočo nedaleč od Kobarida.

Burno zgodovino so podoživljali Kobarjci v svojem ljubem kraju, od prve zgodovinske omembe v 12. stoletju do današnjih dni. Seveda se je ime kraja (žal pod italijansko ináčico Caporetto) neminljivo vtisnilo v zgodovinski spomin ljudi in narodov.

Predvsem po znameniti 12. soški bitki, ko je združenim nemško-avstro-ogrskim silam uspelo prebiti italijansko fronto pri Bovcu in Tolminu, se združiti pri Kobaridu in gnati razbito italijansko vojsko do reke Piave v Padski nižini. Prvi *blitzkrieg* v zgodovini vojskovanj, največja bitka v gorskem svetu, tisoči mrtvih in ujetih, razrušene domačije, razbite

družine, kolone beguncev ... Vse to so doživeli in preživeli Kobarjci, pa so bili po vojni priključeni Italiji in podvrženi grobi raznarodovalni politiki fašističnega režima. Temu so se upirali po najboljših močeh in pripravljali celo atentat na samega Duceja, ko je leta 1938 prišel na otvoritev veličastne kostnice okoli cerkvice sv. Antona, kjer je pokopanih 7014

italijanskih vojakov. Toda Kobarjci so ostali zavedni Slovenci tudi v drugi svetovni vojni, po italijanski kapitulaciji leta 1943 so za kratek čas imeli celo svojo "republiko"; šele po koncu vojne so se končno pridružili matični domovini.

Od Črnega konjiča do Kobarškega muzeja

Od pomembnejših stavb v Kobaridu velja vsekakor omeniti Mašerovo hišo na Gregorčičevi 10, v kateri se danes nahaja Kobarški muzej prve svetovne vojne, gotovo najbolj znan muzej na Slovenskem. Mogočna, značilno grajena etažna hiša, skoraj dvorec, ima v sklepnem kamnu vklesano letnico 1739. Sprva je bila v lasti družin Peteani in Obreza, peti lastnik pa je bil Andrej Juretič z Livka. K njegovi najmlajši hčerki

Marijani se je leta 1865 priženil Andrej Mašera z Avs nad Livkom, ki je hiši prinesel tudi svoje domače ime Žgan. Gospodarstvo je predvsem po Marijanini zaslugi odlično uspevalo, saj so poleg velikega posestva imeli še trgovino, klavnico in gostilno Pri črnem konjiču. Po pradedu Andreju so dali ime tudi moji malenkosti, za kar se je močno zavzel moj nono Franc, Andrejev prvi sin. Hiša je bila potem v lasti štirih generacij družine Mašera, ko jo je potres leta 1976 močno poškodoval. Po dolgoletni pripravi so jo sijajno obnovili in v njej leta 1990 odprli Kobarški muzej z osnovno tematiko prve svetovne vojne na Kobarškem. Muzej, ki prikazuje življenje na bojišču in v zaledju, ima izjemno bogato kolekcijo eksponatov: fotografij, orožja, vojaške opreme, uniform, razkošen

relief kobarškega bojišča, maketo kaverne, multivizijsko dvorano. Vse to je razstavljeno v dvanajstih sobah v dveh nadstropjih, pa tudi na hodnikih. Muzej je med domačimi in tujimi obiskovalci iz najrazličnejših držav izjemno spoštovan in priljubljen. Leta 1992 je prejel najvišje domače muzejsko priznanje, Valvasorjevo nagrado, nato pa še muzejsko nagrado Sveta Evrope za leto 1993.

Okolica Kobarida – prelepa pesem narave

Če se peljemo iz Tolmina proti Kobaridu, nas pred krajem presune prelep pogled na gozdat griček s cerkvico, okoli katere se ovijajo tri nadstropja mogočne kamnite kostnice. Proti severozahodu se prav iz Kobarida začnejo dvigati pobočja (Kobarškega) Stola, 1673 m, sprva strma in

Kobariška zgodovinska pot

gozdnata, potem pa vse bolj položna, travnata in sončna. Njegova severna pobočja nad Soško dolino in Učjo so gozdnata, južna pa strma, travnata, tu pa tam tudi skalnata. Ob njihovem vznožju se vrsti niz vasic Staro selo, Kred, Potoki, Borjana, Sedlo, Breginj. Slednji, ki je danes popolnoma obnovljen od posledic hudega potresa leta 1976 (ohranjen je le delček njegove edinstvene arhitekture), leži v kotlini Breginjski kot, ki jo s severa zapirajo visoka pobočja Velikega, 1630 m, in Malega Muzca, 1612 m, ter Stola. Na vse tri vrhove so speljane markirane poti, pa tudi vezna pot po grebenu med njimi. Med obema Muzcema je na grebenu ličen bivak.

Nadiža, pristrčna in topla rečica, ki je za razliko od Soče zelo prijetna za kopanje, izvira zahodno od Breginja. Sprva teče proti jugu, nato obide vasi

Nad Kobariško
kotlino se dvigata
Matajur (levo) in Stol.
Foto: Oton Naglost

Ta pot je zelo zanimiv izlet, ki ga začnimo z ogledom Kobariškega muzeja. Po ogledu se napotimo po cesti na Gradič, griček, na katerem stoji cerkvena sv. Antona z monumentalno kostnico padlih italijanskih vojakov iz prve svetovne vojne. Z Gradiča se napotimo do Tonocovega gradu z lepo urejenimi izkopaninami, ki so odlično ohranjeni ostanki poznoantične utrdbe. Od tod po strmih pobočju po slikoviti poti in stopnicah sestopimo do ceste Kobarid-Bovec in še dalje do Soče. Na obeh bregovih vidimo ostaline tretje italijanske obrambe črte, potem prečkamo reko po visečem mostičku in se na drugem bregu napotimo po lepi poti proti slapu Veliki Kozjak. Do njega pridemo skozi ozko sotesko v zasigano dvorano, v katero buči prelep, po mnenju mnogih najslikovitejši slovenski slap. V Kobarid se vrnemo po lepi sprehajalni poti in čez Napoleonov most. Za ves izlet z ogledom muzeja vred porabimo kake tri ure.

Mašerova hiša, v kateri
je danes Kobariški muzej.

Logje in Podbela ter se usmeri proti vzhodu. Pri Kredu pa zavije ostro proti jugu ter teče med Matajurjem, 1641 m, in Mijo, 1237 m, proti Čedadu.

Matajur, ki z juga zapira Kobariško kotlino, se dviga nad njo s strmimi, gozdnatimi pobočji. Z vrha lahko proti severu uživamo enega najlepših razgledov na Julijske Alpe, proti jugu pa se širi pogled na gričevje Benečije, ki se postopno spušča proti širni Furlanski nižini. Matajur je z naše strani dostopen z Avs nad Livkom in iz vasi Svino pri Kobaridu po dobro markiranih poteh. Greben Matajurja se proti jugovzhodu spusti do širokega sedla, kjer se je ugnezdila slikovita vasica Livek z nekaj zaselki v okolici. Vzhodno nad Livkom se dviga Kuk, 1243 m, s katerim se začne dolg greben Kolovrata. Po njem poteka zanimiva razgledna cesta, ob kateri so urejeni položaji iz prve svetovne vojne.

Severno od Kobarida, visoko nad Soško dolino, se dviga dolgi greben Polovnika s strmimi travnatimi in skalnatimi pobočji. Ta so videti še

posebej divja pod najvišjima vrhovoma v grebenu, Krasjim vrhom, 1768 m, in Velikim vrhom, 1764 m; domačini temu pobočju pravijo Morizna in pogosto uporabljajo to ime za ves Polovnik. Na Krasji vrh vodita dve markirani poti z vzhodne strani, na Veliki vrh pa se lahko povzpne iz Magozda pri Drežnici po nemarkirani in zapuščeni mulatjeri mimo planine Dolec. Veličasten podvig je prečenje celotnega Polovnika: izredno dolga in naporna tura, ki poleg dobre pripravljenosti terja tudi zapleteno logistiko, saj se greben konča daleč pri vasi Log Čezsoški blizu Žage.

Krn, kralj primorskih gora

Brez Krna, 2244 m, Kobarid nikakor ne bi bil eden najprivlačnejših krajev v Sloveniji. Več kot 2000 metrov nad dolino kipi v nebo njegova vitka piramida, z vseh pomembnejših vrhov Julijskih Alp zlahka spoznamo njegovo značilno podobo ležečega nosa. Privlačen je pogled nanj s pobočij nad južnim bregom Soče, ali ko ga

Krasji vrh
zahajajočem soncu
Foto: Oton Naglost

poljublja žarki zahajajočega sonca. Ob vznožju zelene strmali se vije venec slikovitih vasic Ladra, Smast, Libušnje, Vrsno in Krn; posebno pozornost pritegne Drežnica, z visokim cerkvenim zvonikom in okolnimi zaselki, ki so posuti na veliki zeleni uravnavi pod pobočji Krna. Više se raztezajo bujni travniki, ozaljšani z otočki temnozelenega gozda, nad

njimi pa 700 metrov visoka stena, ki se skoraj navpično poganja proti ošiljenemu vrhu. Kljub sorazmerno skromni nadmorski višini prištevamo Krn med najpomembnejše in najlepše oblikovane velikane Julijskih Alp.

Za vzpon na Krn iz Kobarida se ponujajo štiri možnosti. Z avtom se lahko pripeljemo do Koče na

planini Kuhinja, 991 m, od koder po lahki, a nekoliko monotoni poti po južnih pobočjih dosežemo cilj v dobrih treh urah. To je tudi najkrajši pristop. Iz Drežnice se povzpemo po nezahtevni in udobni poti po pobočjih Kožljaka, 1591 m, do stika s potjo s planine Kuhinja in naprej po njej do vrha. Oba pristopa sta lahko poleti peklensko vroča, kar narekuje

Razpotegnjeni greben
Stola z brega Nadiže
Foto: Aleš Omerza

Krn v snežnem ornatu
Foto: Miljko Lesjak

zgodnji začetek ture. Vsekakor je privlačnejše, a neprimerno zahtevnejše, če se vzpona lotimo iz Drežnice po plezalni poti Silva Korena, ki se vzpenja po drznem stebru v osrednjem delu zahodne stene Krna. Če se nam vzpon zdi prenaporen ali prezahteven, lahko sredi stene izstopimo na južna pobočja po široki polici Zahodne drežniške smeri.

Najdaljši in večinoma nemarkiran pa je vzpon od planine Zaprikraj nad Drežniškimi Ravnami po zarasli mulatjeri na severni greben Krna, po njem mimo Krnčice, 2142 m, ali čeznjo do skalnih podov severno od vršne piramide. Tu naletimo na markirano pot od Krnskega jezera, po kateri se čez Krnsko škrbino, 2058 m, povzpemo na vrh Krna. ●

INFORMACIJE

Koče in zavetišča:

Gomiščkovo zavetišče na Krnu, 2182 m, odprto v poletnem času, telefon (0)4 280 30 30. Stoji pod vrhom na južni strani gore, oskrbuje ga PD Nova Gorica, v gostinskem prostoru je 30 sedežev in 50 skupnih ležišč.

Bivak na Črniku, 1160 m, je preurejen senik ob poti, ki pelje iz Drežnice po zahodni steni na Krn. Oskrbuje ga PD Kobarid, je stalno odprto. Zaradi številne populacije miši in drugih "malih živalic", ki so si bivak očitno prisvojile, ni ravno priporočljiv za prenočevanje, prijetno pa je posedeti na klopici pred njim.

Bivak Hlek, 1225 m, se nahaja ob poti, ki iz Kobarida pelje na Stol. Lepo urejen bivak je stalno odprto, oskrbuje ga PD Kobarid. Na podstrešju je 10 dobro opremljenih ležišč. Bivak se oskrbuje s kapnico.

Informacije: pdkobarid@pzs.si, predsednik Zdravko Marcola, mobilni telefon 00386 51 688 684.

Okrog Kobarida so še **Koča na planini Kuhinja**, 991 m, pod Krnom, **Rif. Gulielmo Pelizzo**, 1320 m, in **Dom na Matajuri**, 1545 m, oba pod vrhom Matajurja na italijanski strani. Poti, ki so opisane v tem sestavku, ne gredo mimo njih.

Zemljevidi: Krn, Kobarid, Tolmin, PZS, 1 : 25.000; Krnsko pogorje in Kobarid, PZS, 1 : 25.000; Julijske Alpe, zahodni del, PZS, 1 : 50.000; Julijske Alpe, Sidarta, 1 : 50.000; Posočje, izletniška karta, Geodetski zavod Slovenije, 1 : 50.000; Soška fronta od Rombona do Mengor, Zgodovinska turistična karta, 1 : 50.000.

Literatura:

Tine Mihelič: Julijske Alpe. PZS, 2009.

Andrej Mašera: 55 zavarovanih plezalnih poti. Sidarta, 2011.

Andrej Stritar: Gore nad Sočo. Sidarta, 2006.